

Inž. Nikola Jagačić
Poljoprivredna stanica, Sisak

ISKUSTVA STRUČNIH SLUŽBI U KOOPERACIJI TOVA TELADI

Poljoprivredna i Veterinarska stanica Sisak organizirale su vlastitim financijskim sredstvima putem kooperacije tov 450 komada teladi kod nekoliko proizvođača na području komune Sisak. Ciljevi ovako organizirane kooperacije teladi bili su slijedeći:

— uvesti kooperaciju u tovu teladi u Posavini te kroz nju osposobljavati kadrove proizvođača za buduću kooperaciju raznih oblika na širem planu, a stručne službe uvesti direktnije u proizvodnju,

— otkupiti i sačuvati od klanja što je više moguće kvalitetne teladi za tov, — postići pozitivan financijski efekat za organizatora i kooperanta, i na kraju izvršiti analizu rezultata takve kooperacije, kako bi se na dobivenim rezultatima i zapažanjima ta proizvodnja u narednom periodu mogla još više usavršiti i proširiti.

U ovoj temi obrađuje se tov teladi u kooperaciji kod Tome Klarića iz Gušća. Tov je završen i realiziran, pa se osim ugovornih odnosa i metodike tova iznosi obračun koji ukazuje na pozitivnost takvog rada u određenim vremenskim, odnosno ekonomsko-financijskim uvjetima.

UGOVORENI KOOPERATIVNI ODNOSI

Spomenuti nosioci (organizatori) kooperacije obavezali su se:

— nakupiti i dostaviti u staju kooperanta sposobnu telad za tov;

— nabaviti hranu, te je dostaviti u skladište Veterinarske ambulante Kratečko, koja je udaljena od kooperanta oko 5 km;

— priznati kooperantu 4 kg utroška smjese za 1 kg prirasta;

— isplatiti kooperantu 60 dinara za kg prirasta i 1000 dinara za 1 isporučeno tele;

— osigurati telad kod OZ-a, osigurati liječenje i lijekove;

— osigurati stručni nadzor tokom tova.

Obaveze kooperanta:

— osigurati udoban smještaj za telad;

— utoviti mušku telad do 200 kg i žensku do 180 kg prosječne težine s randmanom 58%, time da postiže prosječni dnevni prirast najmanje 800 kilograma po grlu;

— da će osigurati samohranilice i vodopoje za telad;

— da će se pridržavati uputstava stručnih službi;

— i da će platiti nosiocu kooperacije 20.000 dinara penala na nabavnu vrijednost teleta ako samovoljno i bezrazložno odustane od već započetog tova, a da mu se prirast priznaje prema ugovoru.

Poljoprivredna i Veterinarska stanica su se suglasile da će dobit ili gubitak dijeliti u odnosu 50:50.

MATERIJAL I METODIKA TOVA

Tovljeno je 29 komada muške i 11 ženske teladi nakupljene na zadružnim dogonima u mjestu kooperanta. Telad je bila slijedećeg pasminskog sastava: križanci pincgavca i simentalca u tipu simentalca, križanci simentalca s pincgavcem u tipu pincgavca, a pokoje tele s primjesom buše, što govori upravo o karakteristikama goveda na granici Bosne, Banije i Hrvatske. Starost teladi je bila u granicama 8 — 10 tjedana a prosječna težina je bila 105,7 kg. Prosječna nakupna cijena bila je 587 d za 1 kg žive vage.

Na slijedećim tabelama prikazujemo:

- a) pojedinačne početne težine,
- b) datume nabave i broj hranidbenih dana u tovu.

Tabela: a)

Početne pojedinačne težine kg	Svega kg	Svega kom
80— 90 86, 90, 82, 87, 90, 86,	521	6
91—100 93, 94, 97, 100 91, 97, 100, 97, 94, 100,	1254	13
101—110 101, 110, 108, 109, 109,	537	5
111—120 113, 115, 112, 111, 120, 118, 106, 108,	903	8
121—130 125, 124, 130, 122, 125, 122,	748	6
131—140 131, 137,	268	2
Svega:	4231	40

Tabela: b)

Dan poč. tova	Komada	Broj hranidbenih dana u tovu	1 tele bilo u tovu prosječno
10. VI 65.	13	1.274	98,3
15. VI 65.	1	94	94
23. VI 65.	11	946	86
24. VI 65.	15	1.430	95,3
Svega:	40	3.744	93,6

Na tabelama je vidljivo da je najviše teladi bilo u težinskoj grupi od 90 — 100 kg, dok su svega 2 teleta bila teža od 130 kg. Nadalje se vidi da je početna težina najlakšeg teleta bila 82 kg, a početna težina najtežeg 137 kg, i da ih je do težine 110 kg bilo 24 kom, a preko 110 kg 16 kom. Kako nije bilo dovoljnog izbora, telad se kupovala u 3 odnosno 4 navrata. Iz tabele b) pro-

izlazi da je 40 teladi bilo u tovu 3744 hranidbena dana i da je jedno tele provelo u tovu u prosjeku 93,6 hranidbena dana.

Telad je po nakupu smještena u za to adaptiranu seljačku staju klasičnog tipa i označena markicama. Držanje je bilo slobodno, a ishrana i pojenje ad libidum. Po smještaju sva je telad tretirana piperazinom. U toku tova su vršena vaganja teladi u dva navrata u svrhu izlučivanja minus varijanata. Kako takvih varijanata nije bilo, bar ne u drastičnom smislu, izlučivanje nije vršeno tokom tova, što ukazuje na važnost stručnog izbora teladi. Bolesti u toku tova također nije bilo izuzev lakšeg proljeva kod nekoliko grla od kojeg nije bilo primjetnih posljedica.

ISHRANA

Kao hrana korištena je smjesa za telad. Kabasta hrana nije korištena izuzev nekoliko dana kod teladi sa već ranije spomenutim proljevom za vrijeme njegovog trajanja. Smjesa za telad kupovana je iz Mješaone stočne hrane »Braća Rađenović« — Novska putem Stočnog udruženja Sisak.

Prema podacima navedenog proizvođača smjesa je bila slijedećeg sastava: kukuruz 62%, sojina sačma 5%, posije 15%, suncokretna sačma 7%, arašid sačma 5%, mlijeko u prahu 3%, koštan 1%, vapnenac 1% sol 0,5% i VAM za telad 0,5%.

Uz smjesu telad je prvi mjesec dobivala krmni kvasac domaće izradbe i njegova je upotreba dala pozitivne rezultate, a kooperanti koji nisu davali krmni kvasac nisu postigli takve rezultate. Kroz cijelo vrijeme tova utrošeno je 14.467 kg smjese prosječne cijene fco skladište 111,57 d za 1 kg. Cijena se kretala od 92 do 118 dinara za kg. Kroz vrijeme tova postignut je ukupni prirast 3617 kg odnosno po teletu 90,5 kg, a prosječno dnevno jedno tele je priraslo 967 grama. Utrošak hrane po jednom hranidbenom danu je iznosio 3,86 kg, a za jedan kg prirasta utrošeno je 3,99 kg hrane.

U slijedećoj tabeli prikazuju se postignuti rezultati i utrošci hrane za 1 tele i ukupno.

Kom teladi	Poč. tež.	Završna težina	Prirast	Utrošak hrane svega	Br. hran. dana	Utrošak hrane 1 kg prirasta	Prosj. dnevni prirast
40	4231	7848	3617	14467	3744	—	—
1	105,7	196,2	90,5	361,7	93,4	3,99	0,967

Ugovorom se kooperantu priznaje utrošak 4 kg hrane za jedan kg prirasta, to mu se priznaje utrošak za 3617 kg prirasta 14.468 kg smjese, pa mu se

1 kg uštede isplaćuje. Da je ušteda na hrani bila veća razumljivo je da bi i prihodi kooperantu bili veći, odnosno u suprotnom manji da je trošio više od 4 kg hrane za 1 kg prirasta.

OBRAČUNSKA KALKULACIJA

Zbog dobivanja slike takvog načina kooperacije tovne teladi u financijskom pogledu iznosimo i obračunsku kalkulaciju:

I Rashodi

1. nabava teladi	2,488.440 dinara
2. hrana	1,614.156 dinara
3. O Z	84.690 dinara
4. ostali troškovi	71.379 dinara
5. provizija Udruženju	28.170 dinara
6. kooperantu	
a) 3617 kg prirasta a 60 d	217.020 dinara
b) 40 kom teladi a 1000 d	40.000 dinara
c) ušteda na hrani	112 dinara
Svega:	4,543.967 dinara

II Prihodi

a) prodaja teladi za daljnji tov 36 kom 6955 kg x 725 d	5,042.375 dinara
b) prodaja teladi za daljnji tov 1 kom 225 kg x 700 d	157.500 dinara
c) prodaja teladi za klanje 3 kom 668 kg x 650 d	434.200 dinara
Svega:	5,634.075 dinara

Razlika iznosi u korist prihoda 1,090.108 dinara.

Iz obračuna proizlazi da:

- 1 kg nabavne težine košta 587 dinara;
- 1 kg prirasta hrane košta 446 dinara;
- 1 kg ostalih troškova 122 dinara;
- 1 kg prirasta svih troškova 568 dinara;
- 1 kg žive vage košta 579 dinara;
- da je kooperant dobio za 1 dan 2650 dinara;
- da se na tzv. marži koja proizlazi iz jeftinije kupnje teladi, a skuplje prodaje postiglo 131 dinar za jedan kg ili ukupno 554.261 dinar;
- da se na prirastu iskazuje dobit za 1 kg 150 dinara odnosno svega na prirastu 535.847 dinara;
- i da je prosječna prodajna cijena za 1 kg bila 717,89 dinara.

DISKUSIJA

Opisani tov je završio pozitivnim financijskim rezultatom na zadovoljstvo objiju ugovornih stranaka. Do sada je završen tov kod nekoliko kooperanata

uspješno i pozitivno, no organizatori imaju još 132 teleta u procesu tova. Ta telad će doći za isporuku za oko 30 dana. Zbog čega se ovo navodi i o čemu se radi? Da ne bi čitalac dobio krivu sliku na temelju dosad uspješnog realiziranog tova moraju se iznijeti neki faktori koji su pozitivno i stimulatивно djelovali na njih, a što ne znači da će djelovati i na buduće isporuke od već započelih, a nerealiziranih tovova. Zbog njih postoji opravdana bojazan, da kod navedenih isporuka neće biti takvog pozitivnog financijskog efekta za organizatore dok bi za kooperanta obzirom na ugovorne odnose trebao biti istovjetan. Pita se koji su to bili pozitivni faktori, a koji će prema momentanoj situaciji izostati kod slijedećih isporuka.

1. Kod prije započetog tova, kao što je do sada opisano, nakupna cijena teladi bila je manja od prodajne za 131 dinar, zato što je telad kupovana po 587 d, a prodavana u prosjeku po 718 d za 1 kg. Nasuprot tome, telad kojoj tek predstoji isporuka, nabavljena je po 660 d za 1 kg, a predviđa se da će biti prodana po cijeni posljednjih isporučenih partija, koja je 650 d, što čini negativnu razliku kupnje i prodaje početne težine za 10 dinara. S padom cijene prodaje nije se računalo obzirom da je cijena bila garantirana za tovnu telad I klase 740 d (Sl. list).

2. U momentu započetih kooperacija cijena hrane je bila 92 dinara, te je već danas dostigla cijenu od 118 dinara za 1 kg. Tako će kod slijedećih partija teladi 1 kg prirasta same hrane biti skuplji za 26 dinara (472 — 446 d).

3. Dolazi, konačno, u pitanje ne samo cijena nego i mogućnost daljnjeg plasmana utovljene teladi, jer smo posljednje partije isporučili jeftinije nego prve uz rigorozniji izbor obzirom na rasu i težinu i uz intervencije.

Radi gore navedenih faktora, smatramo da unatoč postignuća dobrih rezultata u prirastu i utrošku hrane očekivani financijski efekat cjelokupne kooperacije, koju su organizirale Poljoprivredna i Veterinarska stanica u Sisku u 1965. godini, neće biti onoliki koliko je predviđen.

ZAKLJUČCI

Prema tome može se zaključiti:

1. da su Veterinarska i Poljoprivredna stanica iz Siska uz ispomoc Stočarskog udruženja, naročito oko nabave smjese, uspješno organizirale kooperaciju kroz koju su se uklopile u direktniju proizvodnju;
2. da kooperativni odnosi s proizvođačem mogu dati pozitivne ekonomske rezultate za kooperanta i za organizatora, te za zajednicu u cjelini;
3. da se u kooperaciji teladi može postići 1 kg prirasta sa 4 kg hrane i manje;
4. da se organizaciji nakupa teladi za tov mora prići u momentima veće ponude teladi, zato što je jeftinija i što je bolji izbor;
5. da se organizatoru, odnosno nosiocu kooperacije, ugovorom zagantira plasman i cijena tovnih teladi kao i hrana kroz određeno vrijeme prije početka

tova, a ugovorom da se unaprijed precizira svrha tova, tj. da li se tovi za klanje ili produžni tov;

6. za tov treba uzimati kvalitetnu telad i staviti ju pod stručni nadzor veterinarske i poljoprivredne službe, bez obzira tko vrši tov, od nakupa, tehnike tova do isporuke;

7. prema sadašnjim iskustvima i dosadašnjem radu najsigurnije tražiti rentabilnost kroz veću produktivnost, kao rezultat manjeg utroška hrane i većih prirasta.